

ГЛАСИЛО ГЕОМЕТАРА

КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

Javno dobro morske obale

piše geodet Boñ Franjo, kr. geometar.

U prvom redu dolazimo na pitanje do koje se granice može morska obala smatrati javnim dobrom.

Грађански закон u §. 287 proglašuje morsku obalu javnim dobrom, ali joj ne određuje pojma.

Bivša c. kr. Pomorska Oblast u Trstu svojim rešenjem od 16. srpnja 1882 broj 9847 ex 1881. (Raccolta delle leggi ed ordinanze knjiga I. str. 23 u opasci) upravljanim na c. kr. lučku i pomorsko-zdravstvenu deputaciju u Walditore na stavljeni upit, što se imade smatrati kod morske obale javnim dobrom, usvaja mnijenje bivše c. kr. Financijalne prokure u Trstu, u kojem se krivim citiranjem i neispravnim prevodom vrela rimskog prava dolazi do pogrešnog odredjenja opsegā morske obale kao objekta javnog dobra. Mnijenje bivše c. kr. Financijalne prokure u Trstu sastoji se u tvrdnji da se općenito uzima granicom, do koje se imade morska obala smatrati javnim dobrom ona crta, do koje siže najviša plima (fino a dove arriva l' alta marea — bis zu welcher die höchste Fluth reicht) suglasno zasadi rimskog prava: Quosque maximus fluctus protendit.

O dalnjem mnijenju rečene Financijalne prokure ne ukazuje se ni potrebnim ni shodnim da se fiksira granica morske obale, budući bi takovo omeđašenje dalo povoda čestim prepirkama, nadalje što je granična crta morske obale podvrgnuta u dužem ili kraćem razdoblju vremena uslijed prirodnih upliva raznim promjenama, a konačno što je izvan svake dvojbe, da se prema našim zakonima sve, što se nalazi unutar državnog područja, a ne nalazi se u privatnom posjedu, ima smatrati vlasništvom države.

Ovim je rešenjen stvoren neispravan pojam o opsegu morske obale.

Razumljivo je da to mnenje s obzirom na auktoritet vlasti, koje su ga izdale, bilo tada odlučnog utjecaja na judikaturu sudbenih i upravnih oblasti.

Vrela rimskog prava definiraju litus ili litus maris ovako: Est autem litus maris quatenus hyberuns fluctus maximus excurit.

Nigde ne dolazi u vrelima „protendit“, kako ga navodi citirano rešenje Financijalne prokure u Trstu.

Riječ „fluctus“ ne znači plimu, nego val. Plima i osjeka znače latinski marinorum aestum accessus et recessus.

Po rimskom pravu razumjeva se dakle po „litus maris“ sav onaj prostor, do kojeg siže najači val.

Po tom obuhvata morska obala ne samo žal t. j. onaj prosjor između plime i osjeka, već i onu dalnju površinu, koju proljeva pri uzburkanom moru najveći val određujući time granicu vegetaciji i kulturi tla.

Mnijenje pomenute financijalne prokure da granicu morske obale određuje plima za mirnog mora je protivno i vrelima rimskog prava, pa je bilo kao pogrešno napušteno i sa strane te iste Oblasti.

Nazor Financijalne prokure je u naravi neprovediv, jer ne vodi računa o različitoj konfiguraciji morske obale, a niti o uplivu valova na kopno. Kad bi se taj nazor prihvatio, nestalo bi objekta javnog dobra morske obale na svim onim mjestima, gdje morsku obalu tvore strme i okomite pećine, hridi i grebeni, a takva je gotovo sva naša obala, izuzevši nekoje zatone i drage.

Na takvom tlu sačinjavao bi morsku obalu okomiti uski rub od kakvih 50 60 cm. Po tom okomitom rubu ne može se hodati, izvlačiti ni rasprostirati mreže, pričvršćivati lađe itd. To bi bila samo jedna crta, manjkav objekt. Takav uski rub tla, koji je svakih 12 sati pod morem, ne bi se mogao smatrati nekretninom.

Naprotiv onaj dio kopna, koji je kod normalnih prilika uvijek pristupačan, po kojem se može hodati, izvlačiti mreže i lađe, podizati kabine za kupanje itd., a koji odmah upada svakome u oko radi nekakve osebnije morskoj obali svojstvene vegetacije kao i radi promjena, nastalih uplivom valova itd. Dragocjenim je

objektom državnog teritorija i sačinjava javno dobro morske obale. Napor, da se pod morskom obalom ima razumjevati onaj dio kopna, koji je izvrgnut neposrednim uplivima morskih valova, nalazi svoju potvrdu i u judikaturi kako sudbenoj tako i upravnoj. Primjera radi navest ću neke slučajeve :

a) u rješitbi bivšeg vrhovnog bečkog sudišta od 24. juna 1891. broj 7212 doslovce se veli, da se pod morskom obalom imade razumjevati onaj potez kopna kraj mora, kojeg valovi, za vrijeme plime pokrivaju (Unter Meeresufer wird aber nicht das Meer selbst verstanden, sonder Jener zur Ladung von Schiffen benötigte Strich des restlandes, welcher von den Wellen bei Flut bedeckt wird).

b) neplodnost tla služi i kod katastralnog evidentiranja i urisavanja općenitom granicom za morsku obalu kod niskih obala smatra se javnim dobrom i ona površina, koja leži između žala (Strand) t. j. crta, do koje dopire more pri normalnom vodostaju i između oporezovane produktivne površine. Odredba bivšeg Financijalnog Ravnateljstva u Trstu označuje u naredbi od 18. Ožujka 1904. broj 10.111 obalnom česticom ono tlo, koje leži između morske vode i vegetacione crte.

Kod strmih obala uzima se mjerilom za granično odredjenje morske obale upliv mora na kopno, koji se upliv očituje uništenju svake vegetacije, ogoljenju hridina itd.

Po §. 287 g. z. sačinjava morska obala javno dobro. Objekti javnog dobra isključeni su iz unosa u zemljišne knjige, a time su isključeni i iz posjedovanja bilo koje strane. Isključena je također pravna raspoložba nad morskom obalom, ona može biti samo predmetom javno pravne opće uporabe. Zaposjednuće javnog dobra ne može se dosjelošću steći.

Iz svega ovoga proizlazi :

1.) pojam morske obale obuhvata površinu, koju preljeva najveće valovlje pri uzburkanom moru, obuhvata dakle tlo, koje leži između morske vode i vegetacione crte.

2.) morska je obala res extra commercium pa je prema tome izuzeta iz bilo čijeg vlasništva, ne može se steći na osnovi kakvog privatnog naslova, ne može se otudjivati ni opteretiti te je konačno izuzeta iz unosa u javne knjige.